

**НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ЯРОСЛАВА МУДРОГО**

Кафедра кримінології та кримінально-виконавчого права

Узгоджено:

Проректор з наукової роботи

Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

Гетьман А.П. _____

**С И Л Л А Б У С
навчальної дисципліни**

**«НАУКОВІ ПРОБЛЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВОВОГО СТАТУСУ
ЗАСУДЖЕНИХ»**

(варіативна)

Рівень вищої освіти – третій (освітньо-науковий) рівень

Ступінь вищої освіти – доктор філософії

Галузь знань – 08 «Право»

Спеціальність – 081 «Право»

2020-2021 рік

Силлабус навчальної дисципліни **«НАУКОВІ ПРОБЛЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВОВОГО СТАТУСУ ЗАСУДЖЕНИХ»**: галузь знань 08 «Право», спеціальність 081 «Право», освітньо-кваліфікаційний рівень третій (доктор філософії).

Розробник:

Романов М.В. доцент кафедри кримінології та кримінально-виконавчого права, к.ю.н., доцент

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри кримінології та кримінально-виконавчого права Протокол № ____ від “ ____ ” червня 2020 року

Завідувач кафедри кримінології

та кримінально-виконавчого права _____ **Б.М.Головкін**

“ ____ ” _____ 2020 року

Зміст

1. Вступ.....	4
2. Анотація програми та основні модулі навчальної дисципліни.....	11
3. Вимоги викладача.....	14
4. Самостійна робота. Контрольні заходи результатів навчання.....	14
5. Показники академічної активності та додаткових освітніх досягнень студентів.....	16
6. Інформаційне забезпечення самостійної роботи студентів.....	16

Вступ

Дані про викладачів, які викладають цей курс:

1.1. Романов Михайло Васильович, кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри кримінології та кримінально-виконавчого права Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого.

+ 3 8-050-634-48-82

rmih@ukr.net

1. Цілі та завдання навчальної дисципліни.

Ціль навчальної дисципліни «Наукові проблеми забезпечення правового статусу засуджених» полягає у розширенні та поглибленні знань аспірантів щодо особливостей правового статусу засудженого; з'ясування правової природи правового статусу засудженого, його місця серед інших видів спеціальних статусів; отримання знань щодо міжнародних стандартів, які визначають правовий статус засуджених та ув'язнених; поглиблення знань щодо структури правового статусу засудженого; отримання знань щодо змісту понять прав засудженого і їх атрибутивних ознак; розмежування спеціальних прав засудженого та його загальних прав; отримання знань щодо змісту понять обов'язків засудженого; оволодіння знаннями щодо дискусійних положень про зміст поняття законні інтереси засуджених; поглиблення знань щодо існуючих механізмів забезпечення і захисту прав засуджених та ув'язнених; отримання знань щодо правових шляхів захисту прав засудженого, в тому числі судового захисту; вивчення та аналіз практики ЕСПЛ щодо дотримання та забезпечення правового статусу засудженого; отримання знань щодо існуючих національних та міжнародних механізмів захисту прав засудженого; опанування знаннями щодо розмежування понять захисту прав засудженого та можливоостей їх забезпечення.

Для досягнення поставленої мети передбачається вирішення наступних **завдань**:

– отримання глибоких знань про існуючі теоретичні погляди на поняття правового статусу засудженого;

- опанування навичок користування основними засобами наукового пошуку та арсеналом наукових засобів та методів, формулювати висновки та надавати експертні оцінки як нормативним актам в сфері забезпечення прав засуджених, так і практичним діям посадових і службових осіб, які здійснюють виконання кримінальних покарань

– вивчення механізмів забезпечення статусу засудженого;

- набуття навичок аналізу наукових підходів щодо статусу засудженого і

його ролі у кримінальному процесі та діяльності з виконання кримінальних покарань;

- формування навичок розрізнення атрибутивних елементи правового статусу засудженого від інших його ознак;

- закріплення навичок критичного аналізу чинного законодавства та наукової літератури з метою виявлення норм, положень та проблем, які регулюють та вивчають створення належних умов забезпечення реалізації в цілому правового статусу засудженого та його прав зокрема, а також виявляти ті положення, які, навпаки, вступають у суперечність з концептуальними підвалинами регулювання та забезпечення прав засудженого;

2. Місце навчальної дисципліни у структурі освітньо-професійної програми:

а) навчальна дисципліна «Наукові проблеми забезпечення правового статусу засуджених» належить до циклу кримінально-правових дисциплін;

б) при вивченні вказаної дисципліни використовуються знання, отримані з наступних дисциплін – «Теорія держави і права», «Кримінальне право», «Кримінально-виконавче право», «Кримінальне процесуальне право», «Кримінологія».

в) основні положення навчальної дисципліни «Наукові проблеми забезпечення правового статусу засуджених» мають застосовуватися при вивченні таких дисциплін – «Захист прав засуджених», «Віктімологія», «Запобігання злочинності» «Пробація».

Опис навчальної дисципліни:

- кількість кредитів ЕКТС - 7,0;
- загальна кількість годин - 210;
- термін викладання – один семестр.

Перелік предметних компетентностей здобувача вищої освіти

Предметні компетентності здобувача вищої освіти, сформованих в результаті освоєння навчальної дисципліни:

ПК – 1. Знання та розуміння генезису уявлень про визначення правового статусу засудженого і його роль в діяльності з виконання кримінальних покарань.

ПК – 2. Знання доктринальної сутності поняття правовий статус засудженого, його місце серед інших видів спеціальних правових статусів особи;

ПК – 3. Знання та розуміння доктринальних підходів до визначення структури правового статусу засудженого;

ПК – 4. Знання та розуміння міжнародно-правових стандартів визначення змісту правового статусу засудженого їх юридичної природи;

ПК – 5. Розумінні сучасних тенденцій закріплення та забезпечення

правового статусу засудженого;

ПК – 6. Здатність виявляти проблеми правового та практичного характеру у формулюванні, закріпленні та реалізації положень щодо правового статусу засудженого;

ПК – 7. Знання та розуміння поняття прав засудженого, окремих прав і їх кореляції з іншими елементами правовідносин;

ПК – 8. Знання та розуміння поділу прав засудженого на загальні та статусоутворюючі;

ПК – 9. Знання основних прав засудженого і механізми їх забезпечення;

ПК – 10. Знання основних національних засобів захисту прав засудженого;

ПК – 11. Знання міжнародно-правових стандартів захисту прав засудженого та засобів такого захисту;

ПК – 12. Знання та розуміння прецедентної практики ЄСПЛ у сфері забезпечення прав та законних інтересів засуджених, вміння використовувати правові позиції ЄСПЛ у правозастосовній діяльності;

ПК – 13. Знання шляхів взаємодії з Національним превентивним механізмом в контексті реалізації правового статусу засудженого;

ПК – 14. Знання місця, ролі і можливостей Європейського комітету з запобігання катуванням у справі забезпечення правового статусу засуджених;

ПК – 15. Знання та розуміння сутності і змісту обов'язків засудженого, обґрунтування їх поділу на зобов'язуючі і забороняючі;

ПК – 16. Знання та розуміння сутності заборон і їх місця в структурі правового статусу засудженого. Здатність розрізняти дисциплінарну практику в кримінально-виконавчих установах і заборони щодо засуджених;

ПК – 17. Знання та розуміння нормативно-правових, доктринальних та прикладних аспектів порядку реалізації конституційного права засудженого на судовий захист і його співвідношення з правовим статусом засудженого;

ПК – 18. Знання та розуміння сутності і змісту законних інтересів засудженого;

ПК – 19. Знання та розуміння основних видів законних інтересів і можливостей забезпечення їх реалізації;

ПК – 20. Знання та розуміння теоретико-правових підходів до характеристики і тлумачення правові природи законних інтересів засудженого;

ПК – 21. Знання та розуміння можливостей зміни правового статусу засудженого в кримінально-виконавчих правовідносинах;

ПК – 22. Вміння застосовувати наукові принципи в правозастосовній діяльності;

ПК – 23. Здатність генерувати нові ідеї і робити науковий внесок у доктрину кримінально-виконавчого права, критично осмислювати отриману інформацію і знання та формулювати особисту думку, аргументувати її та доказово репрезентувати.

ПК – 24 Здатність до розв'язання комплексних проблем правового статусу засудженого на основі аналізу сучасних та прогнозування нових тенденцій його розвитку;

ПК - 25. Здатність здійснювати системне тлумачення норм кримінально-виконавчого права, моделювати різні варіанти вирішення складних правових проблем, прогнозувати їх правові наслідки;

ПК - 26. Здатність розробляти проекти нормативноправових актів, проекти рішень та інших документів, надавати експертні висновки стосовно актів, які регулюють правовий статус засудженого;

ПК - 27. Здатність здійснювати педагогічну діяльність з навчальних дисциплін кримінально-виконавчої спрямованості;

ПК - 28. Здатність до презентації результатів наукових досліджень щодо доктринальних положень виконання кримінальних покарань.

В результаті засвоєння навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен демонструвати наступні результати навчання:

РНС – 1. Демонструвати знання та розуміння генезису уявлень про визначення правового статусу засудженого і його роль в діяльності з виконання кримінальних покарань.

РНС – 2. Демонструвати знання та розуміння доктринальної сутності поняття правовий статус засудженого, його місця серед інших видів спеціальних правових статусів особи;

РНС – 3. Демонструвати знання та розуміння доктринальних підходів до визначення структури правового статусу засудженого;

РНС - 4. Застосовувати знання міжнародно-правових стандартів визначення змісту правового статусу засудженого їх юридичної природи;

РНС – 5. Демонструвати здатність виявляти проблеми правового та практичного характеру у формулюванні, закріпленні та реалізації положень щодо правового статусу засудженого;

РНС– 6. Демонструвати знання та розуміння поняття прав засудженого, окремих прав і їх кореляції з іншими елементами кримінально-виконавчих правовідносин;

РНС – 7. Демонструвати знання основних прав засудженого і механізмів їх

забезпечення;

РНС – 8. Демонструвати знання основних національних засобів захисту прав засудженого, способів та порядку їх використання;

РНС – 9. Демонструвати знання міжнародно-правових стандартів захисту прав засудженого та засобів такого захисту;

РНС – 10. Демонструвати знання сутності і змісту законних інтересів засудженого;

РНС – 11. Демонструвати знання основних видів законних інтересів і вміти використовувати засоби їх реалізації;

РНС – 12. Демонструвати знання та розуміння прецедентної практики ЄСПЛ у сфері забезпечення прав та законних інтересів засуджених, вміння використовувати правові позиції ЄСПЛ у правозастосовній діяльності;

РНС – 13. Демонструвати знання шляхів взаємодії з Національним превентивним механізмом в контексті реалізації правового статусу засудженого і вміння налагодити таку взаємодію;

РНС – 14. Демонструвати знання ролі і можливостей Європейського комітету з запобігання катуванням (ЄКЗК) у справі забезпечення правового статусу засуджених і знання шляхів звернення до ЄКЗК;

РНС – 15. Демонструвати знання та розуміння сутності і змісту обов'язків засудженого, вміння обґрунтування та тлумачення їх поділ на зобов'язуючі і забороняючі;

РНС – 16. Демонструвати знання сутності заборон і їх місця в структурі правового статусу засудженого. Здатність розрізняти дисциплінарну практику в кримінально-виконавчих установах і заборони щодо засуджених;

РНС – 17. Демонструвати вміння використовувати механізми реалізації права засудженого на судовий захист;

РНС – 18. Демонструвати вміння тлумачити та характеризувати правову природу законних інтересів засудженого;

РНС – 19. Демонструвати знання можливостей зміни правового статусу засудженого в кримінально-виконавчих правовідносинах і вміння обирати оптимальний варіант впливу на такі зміни;

РНС – 20. Демонструвати вміння застосовувати наукові принципи в правозастосовній діяльності;

РНС – 21. Демонструвати здатність генерувати нові ідеї і робити науковий внесок у доктрину кримінально-виконавчого права, критично осмислювати отриману інформацію і знання та формулювати особисту думку, аргументувати її та доказово репрезентувати;

РНС – 22. Демонструвати здатність формулювати наукову проблему, визначати шляхи її вирішення та обирати оптимальний науковий інструментарій для цього;

РНС – 23. Демонструвати навички орієнтування у наукових джерелах, вміння користуватися ними та вести науковий пошук.

РНС - 24. Застосовувати загальнонаукові та спеціальні методи у наукових розвідках та при апробації результатів досліджень.

PHC- 25. Застосовувати комплексні та міждисциплінарні підходи у фундаментальних та прикладних дослідженнях.

PHC- 26. Формулювати пропозиції щодо забезпечення високого рівня підготовки проектів законів, інших нормативно-правових актів та актів застосування права.

PHC - 27. Здійснювати презентацію результатів науково-дослідних розробок з використанням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій.

PHC- 28. Здійснювати системне тлумачення нормативно-правових актів, які регулюють правовий статус засуджених;

PHC- 29. Демонструвати високу педагогічну майстерність, викладати на належному науково-методичному рівні навчальні дисципліни кафедри;

PHC- 30. Демонструвати академічну добросовісність, діяти відповідно до вимог Кодексу академічної етики університету.

2. Анотація програми та основні модулі навчальної дисципліни

2.1. Анотація програми навчальної дисципліни

Модуль 1. Загальнотеоретична та нормативно-правова характеристика правового статусу засудженого

В першому модулі розглядаються поняття правового статусу засудженого, його зміст та основні проблеми його забезпечення. Досліджується історичний шлях становлення та розвитку інституту правового статусу засудженого. Вивчаються основні теоретичні підходи до правового статусу засудженого, вивчення точок зору на предмет вивчення дисципліни, її дискусійні та проблемні положення. Розкриваються категорії прав та обов'язків засудженого, а також досліджуються дискусійні положення щодо включення до змісту правового статусу засудженого законних інтересів. Вивчаються основні права засудженого та можливості їх класифікації на загальні та статусоутворюючі, а також інші класифікаційні групи. Досліджується зміст статусоутворюючих прав та їх вплив на правове положення засудженого. Здійснюється критичний аналіз норм національного та міжнародного законодавства, яке регламентує правове становище засудженого і його реалізацію, а також аналіз окремих наукових ідей та досліджень у цій сфері.

Модуль 2. Основні механізми забезпечення та захисту прав засудженого, забезпечення його прав та законних інтересів.

Модуль 2 присвячений дослідженню наукових точок зору та практичного досвіду функціонування механізмів забезпечення прав засуджених і проблеми, які виникають в цій сфері.

Проводиться розмежування понять забезпечення прав засудженого та захист прав засудженого. Досліджуються основні засоби забезпечення прав засуджених,

можливості їх реалізації в кримінально-виконавчих та інших правовідносинах. Вивчається поняття захисту прав засудженого, досліджуються основні механізми та способи захисту. Розглядається порядок та умови надання засудженим правової допомоги та забезпечення можливості судового захисту прав засудженого.

Вивчаються міжнародні стандарти в сфері дотримання прав засуджених та забезпечення можливості реалізації правового статусу засудженого.

Вивчається та аналізується міжнародний досвід забезпечення прав засуджених та практика Європейського суду з прав людини в цій сфері.

2.2. Основні модулі навчальної дисципліни

Модуль/назва	Кількість кредитів ЄКТС	Всього годин	Аудиторні заняття (контактні)				Самостійна робота аспірантів
			Лекції	Практичні заняття	Семінарські заняття	Інші види занять	
Модуль 1. Загальнотеоретична та нормативно-правова характеристика правового статусу засудженого		105	16	16			80
Модуль 2. Основні механізми забезпечення та захисту прав засудженого, забезпечення його прав та законних інтересів		105	14	14			70
Разом	7,0	210	30	30			140

3. Вимоги викладача

При вивченні даної дисципліни до аспірантів висуваються наступні вимоги:

- відвідування навчальних занять;
- ініціативність і прийняття активної участі у дискусії під час вирішення та обговорення теоретико-прикладних питань на заняттях;
- аргументоване формулювання своїх думок з питань, що обговорюються на заняттях;
- своєчасність, якість та самостійність виконання завдань;

- дотримання норм академічної поведінки та етики.

4. Самостійна робота. Контрольні заходи результатів навчання

Контроль знань в рамках навчальної дисципліни здійснюється з урахуванням бально-рейтингової системи.

4.1. Розподіл балів між формами організації навчального процесу і видами контрольних заходів:

- семінарські та практичні заняття - 20 балів;
- виконання завдань СРС – 10 балів;
- педагогічний контроль (Модуль № 1, Модуль № 2) - 5 балів x 2 = 10 балів;
- іспит - 60 балів.

Разом: 100 балів.

Підсумки педагогічного контролю проставляються в відомості за накопичувальним принципом і є підставою допуску до іспиту. Якщо студент набрав протягом семестру за підсумками рубіжного та поточного контролю менше 25 балів з навчальної дисципліни, то він до іспиту не допускається.

4.2. Шкала підсумкової оцінки знань студентів

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни виставляється в залікову книжку відповідно до такої шкали:

Оцінка за шкалою ECTS	ВИЗНАЧЕННЯ	За національною шкалою	За 100-бальною шкалою, що використовується в Національному юридичному університеті імені Ярослава Мудрого
A	ВІДМІННО – відмінне виконання, лише з незначною кількістю помилок	5	90-100
B	ДУЖЕ ДОБРЕ – вище середнього рівня, з кількома помилками	4	80-89
C	ДОБРЕ – у цілому правильна робота, з певною кількістю незначних помилок		75-79
D	ЗАДОВІЛЬНО – непогано, але зі значною кількістю недоліків	3	70-74

E	ДОСТАТНЬО – виконання задовольняє мінімальні критерії		60-69
FХ	НЕЗАДОВІЛЬНО – потрібно попрацювати перед тим, як перескласти	2	35-59
F	НЕЗАДОВІЛЬНО – необхідна серйозна подальша робота, обов’язковий повторний курс		1-34

4.3. Методи педагогічного контролю

Традиційні методи:

- *методи усного контролю*: індивідуальне опитування, розповідь-пояснення, розв’язання практичних завдань;
- *методи письмового контролю*: розв’язання тестових завдань, контрольні роботи, есе у рамках запропонованих тем, вирішення кейсів, складання процесуальних документів, узагальнення практики Європейського Суду з прав людини та національної правозастосовної практики.

Інноваційні методи:

- презентації; портфоліо, кейс-вимірювачі.

Методи самоконтролю: уміння самостійно оцінювати свої знання, рецензування.

5. Показники академічної активності та додаткових освітніх досягнень студентів.

Формами самостійної роботи та додаткових освітніх досягнень студентів є:

- виконання домашніх завдань;
- доопрацювання матеріалів лекції;
- робота в інформаційних мережах;
- есе за вузькоспеціальною проблематикою;
- створення портфоліо начального курсу та його презентація;
- розробка кейсів;
- підготовка колекцій документів, матеріалів тощо;
- підготовка тематичних презентацій;
- підготовка та публікація наукових статей, тез тощо;
- написання рефератів;
- анотування правових позицій Європейського суду з прав людини;
- переклад рішень Європейського суду з прав людини;
- узагальнення правозастосовної практики;
- вирішення тестів.

6. Інформаційне забезпечення самостійної роботи студентів

Основна література:

Основні:

1. Кримінально-виконавче право : підручник / Б.М. Головкін, А. Х. Степанюк, О. В. Лисодєд та ін. ; за ред. Б. М. Головкіна і А. Х. Степанюка. – 2-ге вид., перероб і допов. - Харків: Право, 2019. – 288 с.
2. Автухов К.А. Законний інтерес у структурі правового статусу засуджених / К.А. Автухов // Питання боротьби зі злочинністю : зб. наук. пр. – Харків : Право, 2013. – Вип. 25. – С. 160-173.
3. Лисодєд О.В. Зміст правового статусу засуджених і його закріплення у Кримінально-виконавчому кодексі України // Пробл. законності: респ. міжвідом. наук. зб./відп. ред. ВЯ Тацій.–Х.: Нац. юрид. акад. України, 2007. - 119-127 С.
4. Лисодєд О. В. Правовий статус засуджених: окремі аспекти наукових досліджень / О. В. Лисодєд // Правова доктрина – основа формування правової системи держави : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., присвяч. 20-річчю НАПрН України та обговоренню п'ятитом. моногр. "Правова доктрина України", Харків, 20–21 листоп. 2013 р. / Нац. акад. прав. наук України. – Харків, 2013. – С. 686–688.
5. Лисодєд О. В. Правовий статус засуджених в Україні: реалії сьогодення та перспективи удосконалення [Електронний ресурс] / О. В. Лисодєд // Вісник Асоціації кримінального права України : електрон. наук. вид. – Електрон. текст. дані. – Харків, 2016. – Вип. 2. – С. 270–279. – Режим доступу:http://nauka.nlu.edu.ua/wp-content/uploads/2016/12/20_Lysodyed.pdf (дата звернення: 18.02.2017). – Назва з екрана.
6. Лисодєд О. В. Теоретичні засади вдосконалення правового статусу засуджених / О. В. Лисодєд // Правова доктрина України : у 5 т. – Харків, 2013. – Т. 5 : Кримінально-правові науки в Україні : стан, проблеми та шляхи розвитку / В. Я. Тацій [та ін.] ; за заг. ред.: В. Я. Тацій, В. І. Борисов. – Розд. 5.1. – С. 765–783
7. Романов М.В. Законні інтереси засудженого/ М.В. Романов // Теорія і практика правознавства. – Вип. 2 (6) / 2014. URL: <http://tlaw.nlu.edu.ua/article/viewFile/63503/58917>
8. Романов М.В. Право засудженого на особисту безпеку / М.В. Романов // Юридичний науковий електронний журнал. – Вип. 6, 2014. – 172 – 176 С.
9. Романов М. В. Конспект лекцій з кримінально-виконавчого права / М. В. Романов. – Х. : Права людини, 2015. – 256 с.
10. Селиверстов В. М. Теоретические проблемы правового положения лиц, отбывающих наказание / В. М. Селиверстов. – М. : Акад. МВД РФ, 1992. – 150 с.
11. Дотримання прав людини у пенітенціарній системі України / К. А. Автухов, А. П. Гель, М. В. Романов, В. О. Човган, І. С. Яковець; за заг. ред. М. В. Романова. – Харків : Права людини, 2015. – 480 с.
12. Яковець І. С. Первинна класифікація засуджених до позбавлення волі та їх розподіл в установи виконання покарань : моногр. / І. С. Яковець. – Х. : Кроссруд, 2006. – 208 с.
13. Яковець І. С. Умовно-дострокове звільнення та заміна невідбутої частини покарання більш м'яким / І. С. Яковець. – М. : PRI, 2012. – 212 с.
14. Яковець І. С. Теоретичні та прикладні засади оптимізації процесу виконання кримінальних покарань : моногр. / І. С. Яковець. – Х. : Право, 2013. – 392 с.

Інтернет-ресурси

- Офіційний веб-портал Верховної Ради України / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://rada.gov.ua>
- Офіційний веб-портал Державної кримінально-виконавчої служби України /

[Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://kvs.gov.ua/>

Офіційний веб-сайт Європейського суду з прав людини / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://echr.coe.int/Pages/home.aspx?p=home>

Офіційний веб-портал Офісу Генерального прокурора [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.gp.gov.ua/

Офіційний веб-сайт Міністерства внутрішніх справ України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.mvs.gov.ua/ua/>

Офіційний веб-сайт Центру пробачії [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.probation.gov.ua/>